

Gaja VIŠNAR

IGRALKA, ki jo je tujina

spremenila v BORKO

VESNA HAUSCHILD — FOTOGRAFIJE: JANA ŠNUDERL, JS OBLIKOVANJE

30-letna Gaja Višnar je ena izmed najbolj obetavnih slovenskih gledaliških in filmskih igralk nove generacije. Že nekaj let živi in ustvarja v New Yorku, kjer je tudi diplomirala, in to na tamkajšnji priznani igralski šoli, na kateri so svojo karierno pot začela številna priznana ameriška igralska imena. Je energična, a hkrati umirjena, ženstvena, a tudi neustrašna in drzna ter globoko osredotočena na svoje osebne in poslovne cilje. Gaja je dokaz, da za tiste, ki so noro zaljubljeni v svoje delo, priložnosti ne zmanjka.

Po diplomi iz psihologije na ljubljanski Univerzi in izobraževanju na področju igre na domačih tleh ste pred devetimi leti spakirali kovčke in se odločili igralsko pot nadaljevati čez lužo. V New Yorku ste pred dvema letoma diplomirali na priznanem igralskem konservatoriju Circle in the Square Theatre School na Broadwayu in od takrat naprej so mednarodne odrske deske vaš drugi 'dom'. Kako dojemate uspeh?

Sposobnost samo-evalvacije, aktivno prizadevanje za doseg cilja je tisto, kar po mojem mnenju dela posameznika uspešnega. Porazi so neizogibni, so del procesa in napredka. Uspeh je zame to, da se vedno znova postaviš na noge, da se iz porazov naučiš, kaj moraš narediti za uspeh, ubereš nove taktike, morda prilagodiš cilj in tako napreduješ. Cilj ni stalen, je premikajoča se tarča. Kakor vse v življenju. Uspeh je spretno manevriranje skozi labirint taktik in prilagajanje toku. Sprejemanje vsega, kar pride. Nič ne izpopolnjuje bolj kot to, da slediš samemu sebi in si aktiven ustvarjalec svoje prihodnosti. To pa je za žensko v filmski industriji težko. Ne le po umetniški plati. Teže ocenimo svojo vrednost, si postavimo ceno, si upamo slediti svojim upom. Nekako smo kulturno vzgojene na podrejen način. Pridna dekleta ne odgovarjajo. Pridna dekleta ne zahtevajo.

Se vam zdi, da je v umetnosti uspeh še težje dosegljiv kot v drugih poklicih, sploh v metropoli, kakršna je New York, kjer je konkurenca zelo huda?

Pomemben je izdelek in izdelek si v tem primeru ti. Sebe si prisiljen obravnavati kot posel - razmišljati o svoji znamki, o tem, kako se prodati, katera je tvoja ciljna publika ... in kako je to v skladu s tvojimi osebnimi vrednotami, željami in cilji. Moraš biti pogumen. Kot umetnik in kot poslovnež. Moraš biti sanjač, sprejeti moraš svojo vizijo, se vanjo noro zaljubiti, odmisлити vse ovire, ki jih postavljamo sami sebi, in se svoji poti predati. Umetnikom obeh spolov je težko, saj imamo - podobno kot ženske na sploh - večjo mero občutljivosti. Vedno dvomimo o

tem, ali je to, kar ponujamo, dovolj dobro; in to nas lahko pahne v samo sabotažo. Moramo postati akterji, ki se borimo za tisto, v kar verjamemo, in si upamo začeti zdaj! Ne nekoč, ko bo vse popolno in bo čas pravi – to je samo odlašanje iz strahu.

Je New York dober ring za takšen boj?

Zagotovo. New York daje veliko priložnosti za rast, čeprav nič ne pride zlahka. Mesto te prisili, da se soočaš s svojo identiteto, da se ves čas sprašuješ o svoji poti – kje si, kakšne so tvoje vrednote in kakšni cilji. V Sloveniji je lažje zaspiti na svojih lovorikah in se zapresti v udoben način življenja. Le zakaj bi se trudil, če ti ni treba! Vendar pa je prav to udobje za umetnika najbolj nevarno. Ne omogoča namreč ne osebnega ne umetniškega napredka. V New Yorku je konkurenca izjemno velika, kljub temu pa te okolje podpira precej bolj kot v Sloveniji. Vsi smo na istem - vsi sledimo svojim sanjam in držimo skupaj. Privoščimo si uspehe, ker smo vsi v isti igri.

Že skoraj deset let živite in delate v Združenih državah. Kako danes z razdalje gledate na Slovenijo?

Mislím, da se tudi pri nas scena počasi razvija. Slovenija ima veliko potenciala, ki pa na žalost iz okolja pogosto ne dobi podpore, zato ljudje iščemo priložnosti po svetu. Opažam, da se mladi profesionalci v Sloveniji počutijo zelo omejeni s sistemom in s tem, kaj ta o(ne)mogoča. Mislím, da se v tujini izobražena generacija po malem vrača v Slovenijo in s sabo prinaša izkušnje, ustvarjalnost in bolj odprt način mišljenja. Upam, da se bo to nadaljevalo in da bomo skupaj na mednarodni ravni ustvarjali vedno več in bolje ter s tem ponosno predstavljali Slovenijo v svetu.

Selitev v tujino je zagotovo zahtevala precej poguma in drznosti.

Vse od selitve čez lužo premoščam oviro za oviro. Moj naglas kljub treningu zlepa ne izgine, kulturne razlike so začuda s časom vedno bolj navzoče. Dejstvo je, da sem tujka, in ljudje me seveda zaznavajo kot tako. Na začetku sem se skušala asimilirati, biti Američanka. Kar nekaj časa sem potrebovala, da sem končno dojela

Uspeh je spretno manevriranje skozi labirint taktik in prilagajanje toku. Sprejemanje vsega, kar pride.»

da to ni potrebno. Ugotovila sem, da se mi ni treba popolnoma prilagoditi okolju, pač pa, da je celo bolje, če se ne. Kar prinašam s sabo, je unikatno in me dela toliko bolj zanimivo. Svoje lastnosti sem se naučila obrniti sebi v prid. Vsi vzorci, ki jih med odraščanjem pridobimo v svojem družbenem okolju, postanejo v tujini bolj očitni. Naučiš se, kateri ti pomagajo, koristijo, in kaj te ovira. Če si spreten, lahko potegneš najbolje iz obeh okolij. Tujina me je naredila borko in me naučila vsega o igralski industriji. Srečala sem se z ogromno različnimi igralskimi tehnikami in pogledi na umetnost, ustvarjala v številnih stilih, to pa je ključnega pomena za razvoj lastnega umetniškega sloga in oblikovanja sporočila, ki ga kot umetnik nosiš v sebi in želiš deliti s svetom.

Katera vloge so vam bile do zdaj najbolj pisane na kožo in katere največji izziv?

Obožujem vloge močnih, neodvisnih žensk, fatalk kraljevske krvi. Kot tako me profesionalci v industriji zaznavajo in take vloge dobivam, s čimer sem se morala sprijazniti, da sem lahko začela v kar največji meri izkoriščati svoje adute. Igralci po navadi mislimo, da lahko upodobimo kogarkoli – in velikokrat je to res, saj se kot raziskovalci človeške narave lahko poistovetimo s širokim spektrom čustev in osebnostnih lastnosti, vendar pa moramo sprejeti nam nekatere vloge 'ležijo' bolj kot druge. Zdaj v vlogah, ki mi jih pripisuje okolje, uživam in se počutim bolj svobodno. Če želiš uspjeti v svetu igralstva, mora to, kako se dojemaš sam, in to, kako te dojema filmska industrija, iti z roko v roki. Hvaležna sem, da sem danes del gledališča, kjer si kot soustvarjalka lahko privoščim malo večji razpon vlog in sama predlagam, v katerih bi rada igrala. Največji izziv do zdaj je bila zame verjetno vloga Brutusa v Juliju Cezarju. To je bila moja prva Shakespearova vloga, hkrati ena od prvih večjih gledaliških vlog v New Yorku, v tujem jeziku in z ogromno teksta. Poigravanje s spolno identiteto in razmišljanje o njej je zdaj zelo in, tako da smo delali s popolnoma žensko zasedbo. Celoten proces je bil zelo kompleksen.

Kakšno je življenje v New Yorku, mestu, ki nikoli ne spi?

V New Yorku se vedno nekaj dogaja. Ljubim njegov mestni utrip in način življenja ter dejstvo, da je vedno vse odprto. Na ulici si lahko oblečen v karkoli, celo v nič, pa te ne bo nihče čudno gledal. Lahko poješ ali pa vadiš svoj monolog, pa se ne bo nihče dvakrat obrnil za tabo. Prometu vladajo pešci in cesto lahko pred policijo prečkaš pri rdeči luči. Poleg tebe lahko na podzemni sedi Alec Baldwin ali Cynthia Nixon, pa se nihče za to ne zmeni. Umetniška kultura je pestra, ves čas se odpirajo nove razstave in dogajajo novi mednarodni dogodki. Pretok ljudi in novosti je konstanten. Po drugi strani pa se pozna slaba kakovost življenja - onesnaženost, nenehni impulzi mestnega vrveža... Sezonska depresija je hujša kot v Sloveniji, zime so dolge in sive. Svojevrsten paradoks je, da si lahko v mestu, tako polnem ljudi, zelo osamljen. Življenjski stil te hitro potegne v deloholizem, težko si je vzeti čas zase, zato lahko hitro pregoriš. Včasih pogrešam naš bolj ležerno tempo življenja, predvsem kofetkanje, ki ga v New Yorku nadomeščamo s coffee to go.

Kako si polnite baterije?

Sproščanje moram zavestno vključiti v svoj urnik in si zanj vzeti čas, sicer me potegne v vrtinec dela in preden se zavem, je že prepozno, napade me preutrujenost. Imam posebno metodo - vse, kar mi prinaša ugodje in sprostitve, v svojem planerju označim z zeleno bravo ... vsak dan mora biti vsaj nekaj zelenega. Veliko naredi že samo sprememba načina mišljenja - da nisem ves čas osredotočena na naslednji korak in cilj, ampak da si vzamem trenutek zase, za majhne radosti, nagrade za trdo delo in vsakodnevne dosežke.

Ste članica neprofitnega strokovnega združenja New York Women in Film & TV, ki se zavzema za enakost žensk v filmski industriji in jih podpira v vseh fazah njihove kariere. Kakšen je trenutno položaj žensk v filmski industriji?

Zahvaljujoč različnim gibanjem je položaj žensk v filmski industriji zdaj že precej boljši. Feminizem je postal močan trend, Netflix ima denimo kategorijo 'filmi, ki jih režirajo ženske', veliko filmskih festivalov je osredotočenih na delo žensk, vse več je žensk v tehničnih funkcijah ... Čeprav kaže statistika vodilnih v filmski industriji še vedno zelo v prid moških, imamo ženske trenutno veliko priložnosti za razvoj svojega dela in pripovedovanje svojih zgodb. V NYWIFT-u sem obdana z močnimi kreativnimi

*Ne bi si želela biti bogatašinja,
saj več kot imaš, več porabiš
in teže daš. «*

”

ženskami, ki so neverjetna gonilna sila in me izjemno navdihujejo.

Tudi vi, kot pravite, prihajate iz družine močnih žensk.

Tako je. Za mojo nono in mojo mamo ni bilo nikoli nič nemogoče. Obe sta uspešni poslovni ženski, ki dosežeta karkoli si zastavita. Moja nona je bila med prvimi ženskimi tržnimi inšpektoriciami v Sloveniji, ena izmed redkih žensk, ki so se v tistem času izpostavljale oziroma upale postaviti ob bok moškim. Čeprav je bila pri nas enakost žensk bolj uzakonjena kot v Ameriki, v praksi seveda ni bilo tako. Ženske si niso upale stopiti naprej, izraziti svojega mnenja. Za stvari, do katerih so bili moški avtomatično upravičeni, so se morale ženske dokazovati, tega pa si veliko žensk ni upalo ... ali pa za to enostavno niso imele energije. Nona je zaradi dobrega in trdega dela dobivala vse višja delovna mesta, v kali zatrla morebitna spolna nadlegovanja in nazadnje tudi ustanovila svoje podjetje. Naučila me je, da se je treba skozi življenje 'gresti', torej se izpostaviti – ne glede na to, da ti je ob tem kdaj neprijetno. Vzgojena sem bila, da se postavim zase, se ne omejujem z ničimer in spregovorim na glas. Stopiti je treba iz cone udobja in

... biti sama svoja?

Res je. Občudujem ženske, ki kljubujejo družbenim normam, da bi lahko bile 'same svoje' in počele tisto, kar si želijo. Uspešna ženska ve, kaj hoče, postavi se zase in jasno izraža svoje mnenje. Odločno zna zavzeti mesto, ki ji pripada. Zaveda se svoje vrednosti in zna reči ne. Za

karkoli se odloči, pa naj bo to vzgoja otrok ali sledenje svojemu poslanstvu znotraj kariere, se mi zdi uspešna, če se je za to odločila sama, ker si je tega želela in jo to izpopolnjuje. Pogumna, vztrajna in aktivna ženska bo neizogibno uspešna, ne glede na to, česa se loti.

Kaj pa njen moški? Kakšen mora biti partner uspešne ženske?

Moški mora biti samozavesten in tako prepričan o lastnih sposobnostih, da ženske ne zaznava kot grožnjo. Mora jo biti sposoben zaščititi in jo povzdigniti, jo ljubiti in spoštovati, ne da bi ob tem trpel njegov ego. In to je ob uspešni ženski težko. Vsaka ženska si želi in si zasluži moškega, ki z njo ravna kot z najlepšo žensko na svetu, kot s kraljico. Sama si želim moškega, ki zmore pustiti, da sem neodvisna in svobodna, takšna, kakršna sem ... hkrati pa zna prevzeti vodstvo tako, da mu z veseljem prepustim vajeti. To je druga plat medalje, zanj smo odgovorne me ženske, moškemu moramo pustiti njegovo moč in mu dopustiti, da poskrbi za nas. Zdi se mi, da je šel na tem področju feminizem predaleč. Postale smo super ženske z izjemno sposobnostjo hitrega opravljanja več stvari hkrati, moški pa v naših očeh ne naredijo ničesar več prav, zaradi česar se umaknejo, me pa se pritožujemo, da smo za vse same. Mene kavalirji privlačijo. Všeč mi je, če moški denimo plača večerjo, dokler jo lahko plačam tudi sama. To mi daje občutek zaščite in vrednosti, seveda pa sem hkrati prepričana, da moramo moški in ženske dobiti enako plačilo za enako delo.

Kako pomemben je za vas denar?

Ne prav veliko, dokler ga imam (smeh). Zame je pomembna osebna svoboda in denar pač omogoča avtonomnost. Pomemben je za sprejemanje življenjskih odločitev z manj stresa, za nujne primere ... To, da nič ne uniči duha tako kot revščina, je v New Yorku zelo očitno. Je naporno mesto, če si ga ne moreš privoščiti. Po drugi strani pa ne bi mogla opravljati poklica, ki bi ga sovražila, samo zaradi denarja. Raje živim skromno, kot pa da bi me stres na delovnem mestu ali življenjske okoliščine, povezane z življenjem v velemestu, spravili v izgorelost. Ne bi si želela biti bogatašinja, saj več kot imaš, več porabiš in teže daš. Zdaj denar vlagam v svojo umetnost in v potovanja. Veliko stvari je precenjenih in denar je po svetu izjemno neenakomerno porazdeljen. Sama raje darujem v dobrodelne namene ali dam denar uličnemu umetniku, kot pa da bi za vstopnico za broadwaysko predstavo odštela 1000 dolarjev, od katerih le majhen odstotek dejansko pride do umetnikov.

S čim se trenutno ukvarjate?

Vadim za predstavo Služkinji (Genet) v gledališču The Seeing Place Theater, katerega članica sem. Na sporedu bo od konca marca. Posnela sem kratek film, ki ga prijavljam na festivale. Dogovarjam se za nekaj mednarodnih projektov, med drugim v Los Angelesu. ■